

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. IV. De requisitis ad imputabilem moralitatem maximè de qualitate cognitionis, & consensûs voluntatis, ac hujus indicij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

§. IV.

De praequisitis ad imputabilem moralitatem, maxime de qualitate cognitionis, & consensûs, ac hujus indicij.

§28. **C**ertum est, ut moralitas sive bona, sive mala imputetur operanti alia praequiri ex parte intellectûs, alia ex parte voluntatis; alia ex parte objecti.

Ex parte objecti requiritur ad actum bonum honestas, ad inhonestum turpitudine re ipsâ, aut apparenter talis; voluntas enim non amplectitur operationem prout est in se, sed prout est in intellectu. Ita omnes apud Izquierdo *de DEO D. 35. n. 15.*

Ex parte intellectûs necessaria est cognitio representans turpitudinem, aut honestatem objecti, & circumstantiarum: quia nihil volitum, quod non est praecognitum. Unde si substantia actus sit indifferens ad malitiam, & bonitatem, illaque sine ista repraesentetur, actus erit liber quoad substantiam, quin sit bonus, aut malus moraliter *per num. 40.*

Dicta repraesentatio, sive actus moralis sit bonus, sive malus, debet esse praesens, & formalis seu expressa. De actu bono plerique concedunt contra paucos apud Izquierdo *num. 22.* quia voluntas cum sit caeca, in bonum, aut malum ferri non potest, nisi reddatur sibi praesens cognitionem: nam sine cogni-

tione voluntas nequit esse in actu primo libera *per num. 511.* & ideo non sufficit cognitio praeterita etiam ad malitiam contra paucos.

De actu malo non praequiri cognitionem formalem & expressam docent Soar. 1.2. *tr. 2. D. 4. S. 3.* & alij relati superius *num. 263.* contenti cognitione virtuali, & interpretativa de operis malitia, quam tunc adesse putant, dum operans actu non advertit, dum potest, & tenetur advertere. Verum probabilior est pars contradictoria cum Vasq. quem cit. *num. 263.* allegavi, & cum eadem copiosè probavi: necessariam esse aliquam formalem cogitationem. Pro eadem hac sententia stat Izquierdo à *num. 23.* solvitque rationes adversariorum.

§29. Dubitatur primò an praequisita cognitio ad moralitatem sufficiat apprehensiva, vel necessaria sit judicativa. Respondeo praequiri judicativam, id solidè probat Izquierdo à *num. 31.* ut enim voluntas possit velle efficaciter, & libere e.g. bonum actum, debet esse persuasa esse honestum, sed vi simplicis apprehensionis non est persuasa actum esse honestum, ergo vi apprehensionis simplicis nequit voluntas efficaciter, & libere

E e e 2

bere

berè velle actum honestum. Confirmatur cum Izquierdo *num. 36.* si sufficeret apprehensio honestatis, ut hæc imputetur, etiam sufficeret apprehensio inhonestatis, ut voluntas culperetur, sed hoc est falsum, aliàs plerique actus nostri defacto essent formaliter boni & mali, quia in plerisque apprehenditur bonitas, & malitia.

530. Dubitatur secundò an iudicium de honestate actus, ut sit imputabilis, debeat esse certum, aut sufficit esse probabile? pro secundo stat Izquierdo à *num. 37.* quia, ut evadat actus formaliter bonus, sufficit, quod materialis bonitas sit operanti libera, sic enim jam est imputabilis, sed ut sit operanti libera materialis bonitas, sufficit iudicium probabile de actu, quod sit bonus.

Respondeo prærequiri iudicium certum, non certitudine physica, sed morali. Prima pars est Soarj *1. 2. tr. 3. D. 12. S. 3.* contra cit. Izquierdo Valq. *1. 2. D. 62. c. 5. num. 26.* Sanch. *Lib. 1. Mor. c. 9. num. 19.* Ratio, quod nullum iudicium stans cum prudenti formidine oppositi possit esse proxima Regula licitè operandi; aliàs opinio contra omnes posset esse virtus: tum quia actus voluntatis regulatus à tali iudicio formidoloso haberet hunc modum tendendi, quia talis operatio est probabiliter, aut probabilius honesta, non obstante, quod forte sit realiter inhonesta, ponam tamen illam, etsi non sim securus, quod honestè operer, sed operatio habens hunc modum tendendi, nequit esse honesta: atqui omne iudicium probabile, imò etiam probabilius stat cum prudenti for-

midine oppositi, cum sola certitudo excludat prudentem formidinem, iudicium autem etiam probabilius de honestate non est certum.

Confirmatur si iudicium probabile, aut probabilius esset conscientia proximè regulans mores, exponeret periculo proximo peccandi; nam cum tali iudicio, vel certum est abesse periculum peccandi, vel non: si certo abest, ergo operans certo iudicat se non peccare, ergo jam non est probabilius, sed certum iudicium contra suppositum; si non abest certo, ergo probabiliter adest, sed operans cum probabili periculo peccandi peccat, verba enim illa: *Qui amat periculum, peribit in illo*, sunt intelligenda etiam de probabili, *uti enim bonum ex integra causa ita malum ex minimo defectu*, ergo si per adversarios iudicium probabile, aut probabilius sufficit ad bene operandum, potiore jure sufficit iudicium practicum de malo ad malè agendum, cum plus ad bonam quam ad malam operationem requiratur juxta cit. axioma.

Pars secunda de certitudine physica ostenditur, quod aliàs pars maxima operationum moralium defacto esset omitenda: esset enim moraliter mala, siquidem ob imbecillitatem conditionis humanæ, de paucis operationibus habetur certitudo physica, quod sint physice, ac re ipsa honestæ. Hinc sequitur pars tertia de sufficientia iudicij moraliter certi.

531. Porrò iudicium præfatum non sufficit esse speculativum, id est tale, quod proponat nudam propositionis veritatem

tem e.g. honestatem de operatione, id est, connexionem praedicti honesti de subiecto, seu de operatione praescindendo à praxi, & modo exequendi illam, tale enim iudicium non potest proximè dirigere voluntatem, ut enim hæc possit se determinare, debet præluere iudicium ostendens hinc, & nunc licitè posse exequi talem actum e.g. contractum: taliter non proponitur voluntati operatio per iudicium speculativum, sed ejusmodi modus proponendi proprius est iudicij practici. Est ergo iudicium practicum iudicium affirmans, aut negans hujusmodi objectum sive actum e.g. contractum hinc, & nunc licite esse exequibilem.

Ejusmodi iudicium practicum moraliter certum non excludit formidinem speculativam oppositi, quæ est de ipsa objecti honestate reali, quia hæc formido radicaliter est indistincta à iudicio probabili speculativo elicto ex motivo directo gravi, sed incerto affirmante realem objecti honestatem (iudicij enim speculativi veritas, aut falsitas desumitur à conformitate iudicij cum objecto in se) tale iudicium speculativum, consequenter ejus speculativa formido de inhonestate potest stare cum practico iudicio moraliter certo, & proximè regulante voluntatem, quod hinc, & nunc sit licita talis operatio, seu usus opinionis speculativè, ac directè probabilis in hisce circumstantijs sit licitus. Hoc iudicium excludit oppositum sibi iudicium practicè formidans de honestate operationis, istud enim sic enunciat: fors non est licita hæc operatio, seu forte non est licitus usus opinionis de tali operatione, cum

quali enuntiatione stare non potest iudicium practicum moraliter certum de operationis honestate, ergo iudicium practicum moraliter certum, ut sit proxima morum Regula, debet excludere iudicium practicè formidans de operationis honestate.

§ 32. Pro clariore dictorum, ac sequentium notitiâ adverteo cum Izquierdo n. 33. quod ad moralitatem actûs dupliciter conducatur cognitio. Primò in ratione propositionis, qualiter semper est necessaria; quia nullus actus potest imputari operanti, nisi proposita ejus honestate, aut malitiâ per actum intellectûs ut proximam Regulam practicam per *num.* § 31. Secundo in ratione circumstantiæ eo modo, quo e.g. Vigilia Sanctorum Petri, & Pauli, quâ hæc scribo est circumstantia reddens materialiter illicitum esum carnis, agritudo verò est circumstantia reddens eundem esum licitum etiam die Vigiliæ: in hunc modum iudicium probabile de honestate operationis, etsi non sufficiat in ratione propositionis ad honestam operationem per *num.* § 30. nec sit circumstantia depravans actum, utpote nullatenus repræsentans inhonestatem (formido enim formalis de inhonestate non identificatur iudicio probabili, sed est actus distinctus reflexus, quo intellectus videns solum probabilitatem honestatis iudicat fors objectum se aliter habet) est ergo circumstantia reddens actum materialiter honestum.

Ex hac animadversione à fortiori sequitur, quod cogitatio dubia, suspiciosa, aut formidolosa de actus malitiâ non conducere possit ut propositio formalis, seu ut repræsentatio ad esse morale

actûs sive boni, sive mali: quia per *num. 530.* ut voluntati imputetur bonitas, aut malitia: debet esse persuasa de honestate, aut turpitudine, aut hujus periculo, sed vi cogitationis dubiæ, suspiciosa, aut formidolosa nequit esse persuasa de turpitudine &c. cum dubitatio, suspicio, & formido sit minus quid in ratione propositionis, quam iudicium probabile.

Conducit itaque in ratione circumstantiæ, ut actus cadens sub dubium, suspensionem, aut formidinem malitiæ sit materialiter inhonestus, hoc ipso enim, quod intellectus cognoscat se dubitare, formidare, aut suspicari de inhonestate actûs alicujus, jam evadit periculosus, intellectûsque cognoscit periculum inhonestatis, ita Izquierdo *num. 56.* nisi, inquit *n. 60.* tale periculum arceatur per iudicium, vel moraliter certum de honestate secundum nos, aut saltem probabile, uti hic Author sufficere contendit per *num. 530.* Ex hac doctrina.

533. Inferes cum Izquierdo *n. 61.* quod quis illicite operetur, quoties formido, suspicio, aut dubitatio, &c. pulsât animum de operationis malitia (nisi prudenter deponat) quia sic operando se temere exponit periculo malè operandi. Ut tamen peccet, debet esse advertentia talis periculi, ac reflexè judicare, quod cum tali periculo, formidine, suspensione, aut dubitatione malè operetur, aliàs si non advertit ad malitiam materialem, quam continet tale periculum, aut ejusmodi operandi modus, nempe cum formidine aut suspensione, aut dubitatione de malitia, operas non peccabit.

Hac tamen reflexa cogitatio vix abesse potest teste Cardenas *Crisis Theolog.*

to. 3. D. 78. num. 22. eò quod dubium practicum de peccato se clarè experientialiter notificet operanti. Verùm experientia docet, non raro rudes non advertere ad peccati periculum, nec quod tali modo operando, videlicet cum dubio, formidine, ac suspensione de malitia peccent saltem mortaliter.

534. Dubitatur tertio an ad moralitatem actûs sit necessaria plena, seu perfecta advertentia ad materialem honestatem, & malitiam. Respondeo ut sit actus moralis bonus condignè meritorius gratiæ habitualis, & vitæ aternæ; aut malus dignus pœnâ aternâ, requiri plenam, sive claram, perfectamque considerationem, qualis haberi solet ab homine plenè vigili: nam sine tali nemo peccat mortaliter, consequenter nec est punibilis pœnâ aternâ. Hinc fit paritas ad actum condignè meritorium vitæ aternæ; nemo enim hanc meretur sine perfecta, seu plena libertate, qualis esse non potest sine perfecta cognitione.

Dixi *gratiæ habitualis*; quia, an actus supernaturalis semiplene liber possit esse meritorius gratiæ actualis? est sub lite. Affirmat Ripald. *de ente supernaturali. D. 74. num. 14.* Respondeo probabilius negativè cum Ovied. *1. 2. tr. 9. Controv. 2. p. 1. num. 6.* quia non minor libertas requiritur ad condignitatem meriti, quam ad contractus justitiæ, ad valorem voti &c. meritum enim condignum ita proportionatur suo præmio, ut si præmians capax sit obligationis justitiæ, hanc queat inducere, imò secundum multos defacto inducit in DEO post factam præmij promissionem, sed ad omnes contractus justitiæ requiritur ple-

libertas, Mol. *to. 2. de Just. tr. 2. D. 267. in it.* Sanch. *lib. 1. Matr. D. 8. num. 5.*

Respondeo secundo, ut actus moralis malus sit leviter culpabilis, sufficit advertentia imperfecta, consequenter libertas imperfecta. Ita omnes: ut patet in peccatis venialibus, quæ vocamus peccata subreptionis, quorum origo est defectus plenæ advertentiæ.

Hinc imperfecta libertas sufficiens est, ut in pœnam actûs pravi subtrahatur gratia actualis in hac vita, & pœnâ temporali puniatur in altera.

Dices ergo etiam actus supernaturalis semiplenè liberi sunt condignè meritorij gratiæ actualis. Respondeo negando illarum: disparitas est, quod carentia gratiæ actualis, ac pœna temporalis ex se non conducit ad pœnam æternam, è contra collatio gratiæ cujusvis actualis supernaturalis per se conducit ad præmium æternum; nam per se conducit ad actum supernaturalem honestum, ex quo resultat jus ad vitam æternam, si eliciatur à justo: major igitur est necessaria libertas ad actum meritorium gratiæ etiam actualis, quàm ad demeritorium ejusdem gratiæ, & pœnæ temporalis.

§ 35. Dubitatur quarto, an ut moralitas materialis malitiæ sit mortalis, sufficiet cognitio practica malitiæ præscindens à gravitate, & levitate? sensus dubij est: an habens conscientiam practicam (de qua vide *num. 531.*) sive dictamen se male agere cum præscissione ab omni quantitate malitiæ, id est, non concipiendo gravem, nec levem, seu nec magnam, nec parvam, operatio facta dependenter à tali dictamine, ut hoc est

pura propositio, evadat formaliter venialis duntaxat, aut mortalis, ut pura inquam propositio? quia idem dictamen consideratum in esse circumstantiæ (vide de hac *num. 532.*) reddit malitiam formaliter, seu imputabiliter mortalem, si advertatur reflexe ad periculum mortalis culpæ, quod secum fert talis propositio præcisiva, ita Izquierdo *num. 87. juncto 91.* sic combinans duas contradictorias opiniones; quarum una affirmat esse mortale cum Valq. *1. 2. D. 59. cap. 3. num. 10. & D. 107. cap. 3. num. 10.* Sanch. *lib. 1. Decal. cap. 1. num. 9. & cap. 11. num. 6.* Altera contendit esse veniale cum Valent. Granad. &c.

Respondeo igitur; si cognitio præscindens à gravitate, & levitate consideretur, ut est pura propositio sive representatio, operatio facta dependenter ab illa est formaliter venialis: ab eadem autem ut à circumstantia reflexe cognita evadit formaliter, seu imputativè mortalis. Ita Izquierdo. Ratio primi: peccatum nullam habens quantitatem ex parte objecti cognitam, nequit esse gravius peccato habente quantitatem levem ex parte objecti prævisam, cum aliqua quantitas sit plus, quàm nulla, sed peccatum, cujus quantitas ex parte objecti est levis, est veniale, ergo à fortiori peccatum nullam habens ex parte objecti cognitam quantitatem, est veniale.

Ratio secundi: ubi cognoscitur contingentia, seu periculum gravis malitiæ, ibi est circumstantia graviter vitians operationem, sed hic est contingentia, seu periculum gravis malitiæ, ergo est circumstantia graviter vitians operationem, quæ tamen non imputatur ad culpam; nisi

nisi operans reflexe cognoscat tale periculum, ut insinuatum est, cum nihil volitum, quod non præcognitum.

§ 36. Quapropter ad mortale peccatum non sufficit cognitio universim, ac in confuso representans esse peccatum. Contra cit. Vasq. nec satis est cognoscere, quod sit operatio prohibita, sed cognosci debet esse graviter prohibita: quia ratio malitiæ communis mortali, & veniali non sufficit, nisi autem cognoscatur gravis prohibitio, malitia cognita est communis mortali, & veniali, Kriemer in *lib. 1. Decretal. de Constitutiv. num. 885.*

Dices tale peccatum ex parte materiæ, seu objecti præscindit ab omni quantitate, nam in cognitione nec magna, nec parva est, ergo tale peccatum, nec magnum nec parvum est, proinde nec mortale nec veniale, hoc autem est impossibile.

Respondeo nego consequentiam, participat enim quantitatem à libertate; quantitas enim operationis imputabilis moralis desumitur non à sola materia, sed etiam à libertate secundum omnes, nam operatio mala facta cum plena libertate est gravior, quam cum imperfecta, & ideo potest fieri, ut materia sit gravis, operatio tamen sit formaliter venialis, defectu plenæ libertatis: quamvis in materia levi nunquam ita crescere potest, ut evadat mortalis, quia non est gravis deordinatio etiam liberrimè amplecti materiam leviter difformem rectæ rationi. Talis ergo ratio generica malitiæ singularizatur per singularem libertatem eo modo, quo ratio generica representata singularizatur à cognitione singulari illam repræsen-

tante, Izquierdo *num. 82.* Vide Sanchez, *num. 5.*

Si peras contra quale præceptum sit ejusmodi peccatum veniale. Respondeo esse contra præceptum naturale; est enim contra lumen naturale agere malum; spectat ad infimam speciem vitij (cujus nomen proprium non constat) species enim infima est ratio quædam communis abstracta à pluribus individuis perfecte similibus, sed ratio generica hujus mali actus est abstracta à pluribus individuis perfecte similibus, nempe ab actibus particularibus peccaminosis individuantes rationem generalem malitiæ. Izquierdo *num. 83.* qui *numero seq.* idem proportionaliter asserit de operatione facta dependenter a judicio proponente rationem honestatis cum præcisione à quantitate objectiva illius.

Pro praxi infero in casu dubij quati, rudes, simplices, & indoctos regulariter delinquere solum venialiter, quia non advertunt ad periculum, nec ad obligationem inquirendi: è contra doctos communiter esse reos mortalis culpæ, quia communiter agnoscunt obligationem indagandi mali gravitatem. Tamb. *lib. 1. Decal. cap. 1. §. 3. num. 22.* etiam doctos excusans, quando inculpate non advertunt ad gravitatem mali generatim propositi.

§ 37. Dixi initio *n. 528.* ut actus impuretur ad bonum, aut malum morale, tria requiri generatim, nimirum quædam ex parte objecti: alia ex parte intellectus, demum etiam aliqua ex parte voluntatis. De primis duobus hucusque disputavimus à *num. 528.* Restat, ut expediamus ultimum.

Dico

Dico ergo ad omnem moralitatem tam honestam, quam turpem ex parte voluntatis est necessarius aliquis consensus (nullus enim actus moralis potest esse imputabilis, nisi sit voluntarius per *num.*

451. & sequentes) cuius nomine per *num.* 517. intelligitur omnis voluntatis objecti propositi boni, aut mali approbatio tam efficax, quam inefficax; e contra per dissensum voluntatis venit omnis reprobatio, seu actus reprobans objectum honestum, aut inhonestum.

Est ergo consensus concordia voluntatis ad aliquid faciendum, si est efficax, aut simplex complacentia in objecto cognito illic haerens, quin impellat ad executionem, prout fit, quando consensus est inefficax, solétque vocari morosa delectatio.

Dissensus verò voluntatis est huius discordia, seu nolitio ad aliquid exequentium; si hoc est praecipuum, dissensus est peccaminosus, honestus verò si reprobatur executionem mali cogniti.

Et similiter efficax, aut inefficax: efficax quid, & quotuplex sit exposui à *num.* 518. inefficax dissensus est simplex displicentia, quæ si sit de bono praecipuo, est peccatum: si displicet malum, est actus laudabilis: cum ea stare potest efficax complacentia, & volitio oppositi per *nu.* 519.

538. Consensus (idem dic de dissensu) alius est plenus, alius non plenus: plenus est, quando voluntas plenæ advertentiæ, seu deliberationi acquiescit, eaque delectatione frui vult: si in hac præcisè sistat, consensus dicitur morosa delectatio, si ergò ulterius in opus tendat, est propositum, sive desiderium:

R. P. Karch. Diss.

e. g. sentit quis in Corpore, vel appetitu sensitivo delectationem, hanc intellectus proponit voluntati ut jucundam corpori; si voluntas eam amplectitur dicitur consentire.

Quod tripliciter fieri potest, seu est triplex consensus. Primus est expressus, ac formalis positivus, ut si delectationem, quam caro sentit, positivè approbet, & amet. Secundus est negativus solum, quando delectationem sentiens, & illam advertens per voluntatem nec positivè approbat, nec positivè reprobatur, seu averfatur, ac reprimat, sed purè se habet negativè nec amplectendo, nec repellendo: hic consensus etiam solet dici interpretativus. Tertius est virtualis, quando voluntas delectationem propositam, seu motum venereum in se ipso non intendit, sed liberè ponit causam cum prævisione securæ inde delectationis. Hic consensus vocatur etiam indirectus, formalis verò dicitur directus.

Consensus non plenus, seu semiplenus est primò omnis consequens ad advertentiam semiplenam, id est talem, quam habent semisopiti, aut semiebrii, aut valdè distracti, aut turbati varijs passionibus non sinentibus plenè advertere, Sporer *p. 1. Theolog. Mor. cap. 5. nu.* 12. Sanch. *lib. 1. Decal. cap. 1. num.* 10. Secundo semiplenus seu imperfectus consensus est omnis tepiditas in pravis coërcendis moribus etiam consequens ad plenam advertentiam, Sanch. *n.* 12.

Semiplenum consensus sufficere ad veniale, secus ad mortale est certum Sanch. *cit. juncto num.* 10.

F ff

Tam

Tam plenus, quam semiplenus, est absolutus, aut conditionatus, ille tendit in objectum nulli affixum conditioni, secus conditionatus.

539. Indubitatum est consensum formalem plenum in materia gravi tam absolutum, quam conditionatum sub conditione opposita non auferente malitiam sufficere ad lethale peccatum.

De consensu negativo est lis, an sufficiens sit ad mortale? communior cum Vasq. 1. 2. D. 108. cap. 2. affirmat; credunt hi Doctores: quod negativè se habens perinde se gerat in morali aestimatione, ac si directè consentiret, ideo consensus iste nuncupatur interpretativus, eò quòd communis existimatio interpretatur illum consentire. Negat Laym. lib. 1. tract. 3. cap. 6. num. 8. cum pluribus apud Vasq. cap. 1. Hanc difficultatem fusius proposui, & solvi num. 102.

Respondeo cum distinctione: consensum purè negativum sufficere ad mortale, quando est periculum consensùs. Ita omnes: quale omnino est circa res venereas in Veneri assuetis, secus probabiliter in non assuetis, dummodo voluntas habeat positivam displicentiam de motibus excitatis, ac sensibili delectatione. Ita cit. Laym.

Consensus virtualis, seu in causa, aliquando sufficit, aliquando non ad culpam lethiferam etiam in causa per se efficaci, nimirum dum non est obligatio vitandi causam per fusè disputata præsertim à num. 41. & a. 52. & a. 71. usque ad 117. à quo numero agitur de effectibus à luxuria distinctis in causa pravissis,

an & quando adsit consensus indirectus in eos lethalis.

Consensum simplicem, ac inefficacem, quando est de opere cogitato mortali, sufficientem esse ad mortale sentiunt omnes apud Carden. *Cris. Theolog. D. 41. num. 65.* ut patet in delectatione morosa de rebus venereis, & gaudio de præteritis actibus lethiferis.

540. Quares unde dignosci possit, dum in particulari dubitatur de pleno consensu, aut usu rationis, an fuerit plenus usus, aut consensus? Respondeo à Theologis adferri satis probabilia indicia apud, & cum Sanch. lib. 1. *De cal. cap. 1. à num. 17.*

Primo non est censenda plena advertentia, aut consensus, quando est dubium, an dormiens, vel vigilans præfens, vel distractus aliquid volueris, vel dixeris, vel feceris.

Secundo, si fuisti semisopitus, vel semiebrius, vel passione vehementissimâ turbatus, vel valde distractus: usus enim plenus rationis authorem de suis actibus certiore reddidit.

Tertiò, si non es executus, quando facile poteris exequi, præsertim si antea sapius firmiter proposuisti non peccare, ubique redditus eodem modo tentis.

Quarto, si ad motum pravum insurgentem, quamprimum intellectus advertit peccati mortalis periculum, tristitiâ, ac timore concutitur, mallè que eum abesse quàm adesse.

Quinto, consideranda est præcipue personæ qualitas, quæ si est timorata conscientia, id est, solita est pravitas tentatio-

raciones repellere, in dubio consensus, prudenter praesumit se non consensisse saltem plene: oppositum praesumendum, quando est laxa conscientiae, solentque consentire, aut de bona conscientia parum curare.

Sexto, post plenam advertentiam si praecise voluntas est tepida, ac negligens in repressione pravae suggestionis, seu non tam cito, ac ferventer resistit cum firma voluntate, non consentiendi, est duntaxat veniale.

Ex hoc indicio colligitur veritas doctrinae à S. Ignatio nondum literis exculato traditae in libello *Exercitiorum de examine conscientiae* verbo de cogi-

tatione à Sede Apostolica approbato. *Peccat autem inquit leviter aliquis, seu venialiter, quando in suborta peccati mortalis cogitatione, aliquantulum immoratur, quasi auscultando, vel quando obiter aliquam sensus delectatione afficitur, vel in ea recundenda sese exhibet negligentem.*

Septimo ex perseverantia sensibilis voluptatis post perfectam cognitionem ejusdem non colligitur consensus, quia appetitus sensitivus non obedit despotice voluntati imperanti per

num. 495.

§. V.

An, ut actus sit moraliter honestus, aut inhonestus, necesse sit illum fieri ex motivo honestatis, vel inhonestatis?

541. **I**N secunda parte quaestionis praesentis omnes concorditer apud Izquierdo *de DEO D. 35. num. 141.* allerunt: ut actus sit inhonestus, necessarium non esse, ut ejus motivum sit turpitudine, aut finis vitij, ad quod spectat. Ad rationem malae actionis, verba sunt Vasq. *1. 2. D. 73. cap. 7. num. 32.* non requiritur, ut affectus feratur in opus malum propter ipsam malitiam (imo sic ferri in malum est impossibile, alias malum ut tale amaretur) neque

propter ipsum opus malum secundum se, aut sub aliqua peculiari ratione, sed sufficit indirectum voluntarium etiam ex ignorantia vincibili. Quapropter *Disp. 51. cap. 3. num. 12. junct. 20.* tradit actum morale malum malitiam desumere etiam ex medio malo secundum se considerato praeter illam, quam habet à fine, ut si quis occidat propter furtum, occisio haec est mala malitia tum furti, tum homicidij: ut enim malitia desumatur ex re volita, non requiritur, ut sit volita ex

FFF 2

hoc